

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

М А Р К Е Т И Н Г

за IV година

ЕКОНОМСКА, ПРАВНА И ТРГОВСКА СТРУКА
економски техничар

Скопје, мај 2002 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: МАРКЕТИНГ

1.2. Образовен профил и група струки на кои им припаѓа наставниот предмет

1.2.1. Образовен профил: Економски техничар

1.2.2. Група струки: Економска, правна и трговска

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Предмет карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Четврта година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 66 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

Целта на наставата по наставниот предмет *маркејинг* е учениците да стекнат стручно - теоретски знаења и вештини од областа на маркетингот како концепција на работењето на трговските друштва, со цел ефективно и стручно извршување на маркетинг активностите.

Од општата цел на наставниот предмет, произлегуваат следниве посредни цели:

- Ученикот да ја разбере улогата и значењето на маркетингот и маркетинг процесот како за трговските друштва, така и пошироко за другите институции во општеството;
- да ги разликува основните видови на пазар (потрошувачки и деловен пазар) и потребата од сегментирање на пазарот;
- да го разбере однесувањето на потрошувачите во процесот на купување;
- да ги открива пазарните трендови и потребите на постојните и потенцијалните потрошувачи;
- да ја елаборира потребата од истражување на пазарот;
- да симулира истражување на пазарот преку изработка на конкретна проектна задача;
- да ги применува маркетинг информациите во истражувањето на пазарот;
- да го идентификува маркетинг микс концептот;
- да го согледа значењето на концепцијата на производот и политиката на производот во маркетингот;
- да ја сфати улогата на дистрибуцијата како елемент на маркетинг миксот и каналите на дистрибуција;
- да ги користи методите на определување на цената како елемент на маркетинг миксот;
- да го идентификува значењето на облиците на промоција и нивното влијание врз потрошувачката;
- да ги применува законските прописи во врска со маркетингот;
- да соработува во група и да го согледа значењето на тимската работа за постигнување на успех во работењето;

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За постигнување на утврдените цели, односно за успешно следење и совладување на содржините од предметот *маркејинг*, потребни се претходни знаења стекнати од наставните предмети *основи на бизнисот* за I и II година, *смейководство* за II и III година, *бизнис* за III година и *деловно работење* за II и III година и *економија* за III година.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели <i>Ученикоѝ:</i>	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. ОСНОВИ НА МАРКЕТИНГОТ	7	<ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со поимот и суштината на маркетингот; - да го сфати развојот на маркетинг концепцијата; - да ги осознае учесниците од микро околината (добавувачи, посредници во маркетингот, купувачи, конкуренција, јавноста); - да ги осознае факторите на макро околината (демографска, технолошка, стопанска, физичка, политичко - правна, општествено - културна околина); - да се запознае со управувањето на маркетинг активностите. 	<ul style="list-style-type: none"> - Се изложува наставно градиво за поимот и развојот на маркетинг концепцијата; - се презентира шема за развојот на маркетинг концепцијата; - насочено се води дискусија за учесниците од микрооколината; - се презентираат различните модели (на пр. моделот на Леавитт, Бостон моделот, моделот Љ редење на карти и други) за структурата на компанијата; - се објаснува, опишува и се презентираат 	<p><i>1. Основи на бизнисот за И година</i> Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бизнисот и окружувањето; - Управувањето со бизнисот. <p><i>2. Деловно работење за ИИ година</i> Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Набавно и продажно работење. <p><i>3. Бизнис за ИИИ година</i> Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Маркетингот и бизнисот.

			шеми за основните менаџмент функции во маркетингот (планирање, организирање и контрола).	
2. ПАЗАР И СЕГМЕНТИРАЊЕ НА ПАЗАРОТ	5	<ul style="list-style-type: none"> - да го согледа значењето на пазарот и меѓусебните односи на неговите основни компоненти (понуда, побарувачка и цени); - да ги разликува основните видови на пазарот (потрошувачки и деловен пазар); - да ја осознае потребата и критериумите на сегментирање на пазарот. 	<ul style="list-style-type: none"> - се изложува наставно градиво за значењето на пазарот и разликите меѓу двата основни вида на пазар (потрошувачки и деловен пазар) илустрирано преку различни примери; - се презентираат шематски фазите во процесот на сегментација на пазарот; - насочено се води дискусија со учениците со цел да ги разберат критериумите на сегментирање на пазарот. 	<p><i>1. Основи на бизнисот за И година</i> Тематска целина: - Економика на бизнисот.</p> <p><i>2. Деловно работење за ИИ година</i> Тематска целина: - Набавно и продажно работење.</p> <p><i>3. Економија за ИИИ година</i> Тематска целина: - основни елементи на понудата и побарувачката.</p>
3. ОДНЕСУВАЊЕ НА	7	- да се запознае со поимот и видовите	- се изложува наставно	<i>1. Основи на</i>

<p>ПОТРОШУВАЧИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА КУПУВАЊЕ</p>		<p>потреби за купување; - да ги разбере мотивите за купување; - да ја дефинира потрошувачката и да ги идентификува факторите на потрошувачка; - да ги идентификува фазите во процесот на одлучување при купувањето; - да ги разбере типовите на однесување на потрошувачите во процесот на купување.</p>	<p>градиво за потрошувачкиот пазар и однесувањето на потрошувачите; - се презентира теоријата на Маслоу за редоследот на задоволување на потребите (пирамидата); - се користи искуството на учениците како потрошувачи како одредница во анализата на однесувањето на купувачите на потрошувачкиот пазар; - се користи методата - вбура на идеиг (вбраинсторминг) за да се утврди мислењето на учениците за редоследот на задоволување на нивните потреби; - насочено се води дискусија со учениците за нивното искуство за тоа кој одлучува, кој</p>	<p><i>бизнисои за И година</i> Тематска целина: - Управување со бизнисот. 2. <i>Деловно работење за ИИ година</i> Тематска целина: - Набавно и продажно работење. 3. <i>Маркејтинг за ИВ година</i> - Со претходните тематски целини.</p>
---	--	--	---	--

			<p>купува и кој ги користи различните типови на производи и услуги;</p> <ul style="list-style-type: none"> - се објаснува моделот на вседумте О на пазарот; - се користи шема за моделот на однесување на потрошувачот; - се презентира општиот модел на петте фази во процесот на одлучување при купување. 	
4. ИСТРЖУВАЊЕ НА ПАЗАРОТ	8	<ul style="list-style-type: none"> - да го разбере поимот и потребата од истражување на пазарот; - да ги разликува фазите во процесот на истражување; - да ги идентификува различните методи на прибирање на податоци; - да ја сфати потребата од постоење на маркетинг информативниот систем; - да изработи проектна задача за истражување на пазарот. 	<ul style="list-style-type: none"> - насочено се води дискусија со учениците за потребата од истражување на пазарот; - се презентира шематски приказ на фазите во процесот на истражување со употреба на хамер, графоскоп или ЛЦД проектор; - се организира, координира и 	<p><i>1. Бизнес за ИИИ година</i> Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Маркетингот и бизнисот. <p><i>2. Маркетинг за ИВ година</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Со претходните тематски целини.

			<p>контролира групна работа на учениците за примена на различните методи на прибирање на податоци;</p> <ul style="list-style-type: none"> - се презентира шематски приказ за маркетинг информативниот систем со употреба на хамер, графоскоп или ЛЦД проектор; - се организира, координира и контролира учество на учениците во проектната задача Ѓ истражување на пазарот (учениците ги применуваат фазите на истражување на пазарот, методите на прибирање на податоци, нивната обработка и анализа, како и пишување на писмени извештаи за реализираниот проект преку групна работа). 	
--	--	--	--	--

<p>5. МАРКЕТИНГ МИКС КОНЦЕПТ 5.1. ПРОИЗВОД</p>	<p>12</p>	<ul style="list-style-type: none"> - да го разбере маркетинг - микс концептот; - да се запознае со концепцијата на производот во маркетингот; - да ги класифицира производите од аспект на маркетингот (обични, посебни и специјални производи); - да ја разбере политиката на асортиман на производството; - да ги разликува особините на производот (дизајн, квалитет, функционалност, марка, пакување и сервисирање); - да ги опише фазите на животниот циклус на производот; - да ги идентификува инструментите на политиката на производот (диференцирање, асортиман, нови производи, усовршување на старите производи, нови пазари и напуштање на производите). 	<ul style="list-style-type: none"> - насочено се води дискусија за маркетинг микс концептот и за концепцијата на производот во маркетингот; - се презентираат вчетирите П на пазарот; - изложува наставно градиво за асортиманот на производството; - се организира презентација и определување на просечната длабочина на асортиманот на производството на конкретни примери од различни трговски друштва собрани од страна на учениците преку групна работа; - се поттикнува дискусија со учениците врз основа на нивното искуство како потрошувачи за особините на различни производи на пазарот 	<p><i>1. Основи на бизнисот за ИИ година</i> Тематска целина: - Управување со производството</p> <p><i>2. Бизнис за ИИИ година</i> Тематска целина: - Маркетингот и бизнисот.</p> <p><i>3. Маркетинг за ИВ година</i> Тематска целина: - Истражување на пазарот.</p>
---	------------------	--	--	--

			<p>или се поттикнуваат да изготват писмени извештаи врз основа на истражувањето за особините на одреден број различни производи;</p> <ul style="list-style-type: none"> - се презентира графички и шематски приказ за фазите во животниот циклус и се поттикнуваат учениците да презентираат конкретни практични примери за фазите во кои се наоѓаат одредени производи; - се организира групна работа на учениците за идентификување на различните инструменти на политиката на производот со употреба на наставно ливче за секоја група поодделно. 	
--	--	--	--	--

5.2. ДИСТРИБУЦИЈА	8	<ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со поимот дистрибуција и каналите на дистрибуција; - да ја опише структурата на каналите на дистрибуцијата; - да ги разликува основните институции на дистрибуцијата (трговија на големо и трговија на мало); - да ја разбере физичката дистрибуција (транспортот); - да ги идентификува основните фактори кои влијаат врз локацијата на складиштата и продажните објекти; - да се запознае со основните дистрибутивни стратегии (интензивна, селективна и ексклузивна). 	<ul style="list-style-type: none"> - се изложува наставно градиво за дистрибуцијата како елемент на маркетинг миксот и презентира шема за структурата на каналите на дистрибуцијата; - се презентира шематски приказ за улогата на посредникот во индиректната дистрибуција; - се организира групна работа преку претходно подготвени наставни ливчиња за секоја група за улогата на трговијата на големо и мало согласно нивното искуство како потрошувачи; - се презентираат примери за физичката дистрибуција; - насочено се води дискусија за избор на соодветна стратегија спрема производот. 	<p><i>1. Деловно работење за ИИ година</i> Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Транспортно и складишно работење. <p><i>2. Основи на бизнисот за ИИ година</i> Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Управување со производството <p><i>3. Деловно работење за ИИИ година</i> Тематски целини:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Извозно работење; - Увозно работење. <p><i>4. Маркетинг за ИВ година</i> Со претходната тематска целина.</p>
--------------------------	----------	--	---	---

<p>5.3. ЦЕНИ</p>	<p>6</p>	<ul style="list-style-type: none"> - да ја разбере суштината на цените, како и суштината и задачите на политиката на цени; - да ги разликува факторите на политиката на цени; - да ги примени методите на определување на цените; - да ги разликува инструментите на политиката на цени. 	<ul style="list-style-type: none"> - се изложува наставно градиво за суштината на цените и политиката на цени; - насочено се води дискусија во врска со факторите кои треба да се земат предвид при формирањето на цената; - се презентираат практични примери за основните калкулации при формирање на цената. 	<p><i>1. Основи на бизнисот за I год.</i> Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економика на бизнисот. <p><i>2. Основи на бизнисот за II год.</i> Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Формирање на цена на производот. <p><i>3. Сметководство за III година</i> Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сметководство во трговска дејност. <p><i>4. Сметководство за IIII година</i> Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Калкулација на полната цена чинење на производството и евиденција на производите. <p><i>5. Маркетинг за IV година</i> Со претходните тематски целини.</p>
-------------------------	-----------------	--	--	--

5.4. ПРОМОЦИЈА	13	<ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со промоцијата како начин на масовна комуникација со потрошувачите; - да ги осознае облиците на промоција (промотивен микс); - да ја разбере економската пропаганда како основен облик на промоција; - да ги разликува основните средства на економската пропаганда; - да ги осознае медиумите на економска пропаганда и економско пропагандните пораки; - да ги разбере другите облици на промоција (лична продажба, публицитет, односи со јавноста и продажната промоција); - да ја согледа потребата од заштита на потрошувачите (конзумеризам). 	<ul style="list-style-type: none"> - се изложува наставно градиво за промоцијата и процесот на стимулирање на потрошувачите; - се прикажува шематски основниот модел на комуникацијаг; - се презентира АИДА моделот преку конкретни примери на различни реклами; - се организира, координира и контролира работа во групи за промоција на конкретен производ; - се организираат вежби за лична продажба преку игра на улоги со употреба на групна или тандемска работа; - се применува работа во парови за симулирање комуникација со потрошувачи; - се организира 	<p><i>1. Маркетинг за ИВ година</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Со сите претходни тематски целини.
-----------------------	-----------	--	---	--

			проектна задача за креирање на пропаганден материјал преку групна или тандемска работа на учениците.	
--	--	--	--	--

4.2. Наставни методи и активности на учење

За реализација на наставата по наставниот предмет *маркејинг*, согласно поставените цели на наставниот предмет, како основни *наставни методи* ќе се користат: водење на насочена дискусија, решавање на проблеми и симулирани случаи, изготвување на мали проекти, учење преку сопствено откривање, независни задачи, компјутерска симулација, играње на улоги и др.

Активности на ученикот: да учи независно и во група, да набљудува, да слуша, да применува, да открива односи, да пишува извештаи, да презентира, да работи домашни задачи.

Активности на наставникот се однесуваат на организација на наставата, давање инструкции за работа, поттикнување на дискусии, објаснување, поставување прашања, оценување и поттикнување на самооценување од страна на учениците, симулирање на процеси и реални ситуации, презентирање, правење забелешки, организирање и водење проекти, организирање посети на трговски друштва.

4.3. Организација и реализација на наставата по предметот

Процесот на учење во наставата по наставниот предмет *маркејинг*, се изведува преку настава во училища каде што учениците ќе стекнуваат пред сè когнитивни и афективни компетенции, но и психомоторни компетенции преку изработка на конкретни проектни задачи и преку организирани посети на трговски друштва и маркетинг институции, организирани информативни средби, разговори и дискусии со претставници - стручни лица од практиката во училиштето или во институциите и трговските друштва, со цел да се интегрираат знаењата и ставовите со практичните умења на учениците. Наставата по овој наставен предмет се реализира и преку индивидуални домашни задачи, кои можат да се изведуваат дома и во училиштето.

Образовните активности по предметот *маркејинг*, се организира во две полугодија, четири тримесечија и неделен распоред на часовите.

4.4. Наставни средства и помагала

За успешна реализација на целите на наставниот предмет *маркејинг*, потребно е да се користи: графоскоп, графофолии, ТВ, видеорикордер, видеоленти, компјутери, интернет, стручни списанија, публикации, рекламен материјал, табла и сл.

За учебници и учебни помагала, препорачливо е да се користат учебници за овој наставен предмет наменети за средното образование како и трудови од домашни и странски автори, но прилагодени на целите и потребите на нашиот образовен систем, наставни помошни материјали, стручни написи, списанија.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на учениците се врши преку континуирано следење во текот на учебната година, устно и писмено преку тестови на знаења, покажаниот интерес и активното учество на учениците на часовите, резултатите од проектната работа, писмените извештаи за реализираните активности на учениците, креативноста и постигнувањата и резултатите од тимската работа.

Во текот на учебната година, учениците се оценуваат со најмалку две оценки за секое полугодие, а се утврдуваат полугодишни и годишни оценки. Доколку не се исполнат барањата, врз основа на утврдените критериуми за оценување, се постапува во согласност со законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Покрај условите пропишани со Законот за средно образование, наставникот треба да ги поседува следниве персонални, професионални и педагошки карактеристики: да го мотивира и да влијае позитивно на ученикот со својот начин на изразување и работа, углед, појава, подготвеност за дополнителна работа, образование, систем на вредности и идеали, да поседува способност за професионално и педагошко самообразование, да соработува со другите наставници, стручни работници, социјални партнери, стручни институции од земјата и странство, да користи и странски искуства од областа на маркетингот, да поседува способност за

комуникација, познавање и примена на современа образовна технологија, способност за изведување настава, комуникација со учениците, планирање, организирање и креативност при воведување новини во наставниот процес.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии по економија, со здобиена педагошко - психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард на простор за наставниот предмет

За реализација на Наставната програма по предметот *маркетинг*, ќе се користи училница, опремена со наставни средства, помагала и опрема согласно нормативот.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај, 2002 година

7.2. Датум на превземање: мај 2008 година

7.2. Состав на работната група:

1. Снежана Димовска, советник, раководител, Биро за развој на образованието, Скопје
2. Д-р Бошко Јаќоски, професор, Економски факултет, Скопје
3. Лилјана Стојковска, наставник, ДСЕПУ вВасил Антевски - Дренг, Скопје
4. Катерина Сотирова, наставник, ДСУЕБ вАрсени Јовковг, Скопје
5. Марија Петроска, стручен работник, Стопанска Комора на Македонија, Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 1.9.2002 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма за *маркејтинг* ја одобри (донесе) : министерот за образование и наука со решение број 11-3368/1 од 24.06.2002 година.